

ásták. Az ÉNy-DK hossz tengelyű ház ÉK-i és DNy-i oldalának közepén egy-egy, ill. a K-i oldala mellett egy további kisebb méretű cölöphelyet találtunk. A 60 cm átmérőjű kemence a ház DNy-i oldalán volt, sütőfelülete 6 cm vastagon átégett. A ház keményre letaposott padlóján cserépbográcsból álló omladékot, a ház közepén egy sekély ülőgödört figyeltünk meg. A ház egykori bejáratának nyomát is megtaláltuk a DNy-i oldalon, amelyet egy a ház oldalsíkjából kiugró sekély gödör jelzett.

A 92+300 és a 92+600 km-szelvények között késő Árpád-kori és középkori, a lelőhelyet kettévágó földúttól Ny-ra emelkedő magaslaton kizárólag középkori objektumok sorakoztak. A késő Árpád-kori település-objektumok kör alakú, ívelten bővülő vagy egyenesen szűkülő falú tárolóvermek, nagyméretű, több beásással tagolt bányagödör, kör alakú cölöphelyek, ívelt vagy egyenes irányú, egyenesen szűkülő falú, ívelt aljú kerítő és vízelvezető árkok, ill. egy félig földbe mélyített ház maradványai voltak. Két nagyobb méretű folt nyelési szintjén kormos, patocsos betöltést figyeltünk meg, de a néhány centiméter vastagon átégett agyagréteg a bontás során nem kemencére utaló jelenség volt. Az egyetlen Ny-K hossz tengelyű, félig földbe mélyített, lekerekített sarkú, téglalap alakú, 230 cm széles háznak Ny-i fele esett a feltárási területre. A ház Ny-i falának középső részéhez egy kisméretű, ovális alakú kemencét vájtak, melynek fala alig volt átégve, sütőfelülete rossz megtartású volt. A kemence szájnnyílásától K-re kör alakú cölöplyukat bontottunk ki. Dokumentáltuk egy 12 cölöplyukból álló felszín feletti építmény maradványát is. Egy másik, négy cölöplyukból álló építményt is megfigyeltünk, itt a cölöplyukak egy sorban, egy ÉK-DNy-i tengely mentén sorakoztak. A késő Árpád-kori objektumokból korongon készített, fedőhornyos, vállukon bekarcolt vonalköteg mintájú vagy ferdén bevagdalt díszítésű fazék- és bográcstörödékek kerültek elő. Az egyik bográc oldaltörödékén bekarcolt hullám- és vízszintes vonalköteg díszítés látható. Több gödörben találtunk vastárgyakat: kést, ekepapucsot, szögeket, pántokat.

A középkori kör alakú gödrök fala általában ívelten bővülő, majd fenekük felé szűkülő volt. Előkerült egy Ny-K irányú, lekerekített sarkú, szögletes, félig földbe mélyített épület, melynek a nagy része a feltárási területen kívülre esett. A ház É-i fala mellett egy cölöplyukat, a letaposott járószinten pedig 20 karólyukat bontottunk ki. A leletanyagban megtalálhatóak a vékonyabb falú fazekakhoz, korsókhoz, lábas fazekakhoz és fedőkhöz tartozó törödékek. Egy gödörben 16. századi bécsi fazék peremtörödéke is napvilágra került.

A leletanyag a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Múzeumi Szervezeténél kerül végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Botyán Katinka, Bedő Valér, Kajtár Norbert, Nagy Norbert, Tarjányi László és Takács Gábor technikusok.

GULYÁS GYÖNGYI – PÓPITY DÁNIEL

152. Felsőszentiván, Fekete-csatorna (KÖH 73233)

(Bács-Kiskun megye) Á

A HT-135 jelű lelőhely, mely a Magyar-Horvát gázvezeték fektetéséhez kapcsolódó régészeti megfigyelés során került elő, Felsőszentiván külterületén, a Felsőszentiváni Tsz-től 550 m-re É-ra, a Fekete-csatorna két partján húzódó ÉNy-DK irányú kiemelkedéseken található.

2010. április 26. és május 11. között végeztük el a feltárást a nyomvonalban, 1567 m²-en. A felső termőréteg változó vastagságú, a dombtetőkön alig 30 cm, a mélyebben fekvő részeken az 1,7 m-t is elérte. Alatta a sárga homokos altalaj jelentkezett, melyben 94 régészeti jelenség foltja rajzolódott ki. Az objektumok 3 csoportban sűrűsödtek: a két dombtetőn, és közvetlenül a Fekete-csatorna K-i partján. Feltártunk 30 többnyire sekély tároló-, és hulladékgödört, 2 kemencebokrót, 7 kültéri kemencét előtér-gödörrel, 1 részben földbe mélyített házat és 29 árokszakszt. A szelvény K-i végében többnyire ÉK-DNy irányú árokszaksztok kerültek elő, melyek vízelvezető- és kerítőárkok lehettek. Közöttük más objektumot nem találtunk. A vízpart közelében húzódó árkok között azonban már nagy számban kerültek elő egyéb objektumok is: tárológödörök és kültéri kemencék. A 13 kemence közül csak háromnak tudtuk a felmenő falát is részlegesen megfigyelni, a többi esetben a vékony humuszréteg miatt a felső részük elpusztult. Minden kemencében megtaláltuk a keményre átégett tapasztott sütőfelületet, mely alá a legtöbb esetben kerámiatörödékeket és állatcsontot helyeztek a jobb hőmegtartás érdekében. Az egyetlen, részben földbe mélyített, téglalap alakú, cölöphelyes ház a Ny-i dombtetőn került elő. Körülötte árkok, gödrök voltak, DNy-i sarkában egy kemencét alakítottak ki.

Az objektumok leletanyagban szegények voltak, 41 stratigráfiai egység – többsége árok – lelet nélküli volt. A kerámiaanyagban feltűnő volt a cserépbogrács-peremtörödékek nagy száma. A feltárást legérdekesebb lelete egy árokból előkerült, apró, csiszolt, téglatest alakú, átfúrt kő, talán egy nyakban hordott amulett.

A megfigyelt Árpád-kori települészet kapcsolatban állhatott a 450 m-re DNy-ra fekvő, szintén Árpád-kori településsel (HT-137 lh.).

A leletanyag az elsődleges feldolgozást követően a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Múzeumi Szervezeténél kerül végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Bárdos Nándor, Németh Dániel, Szabados György technikusok.

HERENDI ORSOLYA

153. Felsőszentiván, Fekete-csatornától Ny-ra (KÖH 73235)

(Bács-Kiskun megye) I

A HT-136 jelű lelőhely, mely a Magyar-Horvát gázvezeték építésének régészeti megfigyelése során vált ismertté, Felsőszentivántól É-ra, egy nagyobb löszhát